

(НИН, 12.03.2009)

Рекламни стручњаци умеју да кажу како нема лошег публицитета, али, колики је мазохизам када сами промовишете сопствени лош публицитет? А српском се политичком врху баш то десило 17. децембра прошле године, када су у Старом двору (Градској скупштини Београда) представили издање Јуропијен тајмса посвећено Србији, честитајући му приде на “добро обављеном послу”.

Јуропијен тајмс (The European Times) – именом подсећа на лондонски “Тајмс”, “Њујорк тајмс” или “Лосанђелес тајмс”, али није – за себе каже да је “независна медијска агенција специјализована за дубинске промотивне извештаје о различитим државама и регионима широм света. Наш циљ је да ексклузивним европским предузетницима пружимо најсвежије информације о пословним могућностима”. Средином прошле године, 1. јула, потписали су Меморандум о разумевању са агенцијом СИЕПА, државном (владином, Владе Србије) Агенцијом за страна улагања и промоцију извоза, која ће им помоћи да направе промотивни извештај о Србији.

Колико је промоција потребна Србији, ваљда није потребно ни говорити. Од Вуковара и Дубровника, преко Сарајева и Сребренице, до Рачка на Косову, Србија је – крива или мање крива – већ скоро две деценије сврстана међу интернационалне парије, раме уз раме са Ираном, Северном Корејом, Садамовим Ираком и Лукашенковом Белорусијом. “Слобо-Садаме” можда је и изникло на улицама Београда, али и данас одзвања по западним мејн-стрим медијима, увереним у нужност српског суочења с истином, одговорношћу и помирењем, на шта подсећају своје читалаштво кад год се спомену Ратко Младић, Горан Хаџић или Миладин Ковачевић.

Тако да је Србији промена имица и те како потребна. Ономад смо дали силне паре за рекламирање на Си-Ен-Ену, али се свело на несвакидашње рекламирање једне цркве у

Румунији, земље без људи и маркетиншких стручњака без идеја. Па смо се окренули Јуропијен тајмсу да нам помогне.

Јуропијен тајмс, према ономе што су ставили на своју интернет-презентацију, у томе би стварно могао да буде користан. Тираж од преко пола милиона примерака (тврде, има и графикон), бесплатно подељен по ВИП и бизнис салонима на аеродромима Хитроу у Лондону и Шарл де Гол у Паризу, привредним коморама Велике Британије, Француске, Немачке и Белгије, канцеларијама Светске трговинске организације у тим земљама, Светској банци, Европској банци за обнову и развој, европској комисији и парламенту...

Па, шта нам се онда десило?

Интервјуи са премијером Мирком Цветковићем, министром Млађаном Динкићем, министром Слободаном Милосављевићем, министром Томицом Милосављевићем, министарком Верицом Калановић, министарком Јасном Матић, министром Оливером Дулићем..., сасвим су коректни, за ту врсту пи-ар текстова (занемаримо ли, додуше, тврдњу премијера Цветковића да стране банке доносе девизе у земљу, а оне однеше 600 милиона евра само у децембру).

Но, није ствар у томе како су представљени премијер и министри, него како је представљена Србија.

Историја Србије до 20. века препричана је у три кратка пасуса (отприлике толико посвећено је и председнику Борису Тадићу, нешто даље у тексту). Затим се, у најбољем маниру аустроугарске пропаганде, констатује да је Први светски рат "почео када је српски националиста убио аустријског надвојводу Франца Фердинанда", после чега је формирана краљевина Југославија у којој је "Србија наставила да доминира, упркос протестима осталих група".

Ова тежња, наставља даље непотписани аутор овог пи-ар текста о Србији, интензивира се после Титове смрти: "1989. године Слободан Милошевић постао је председник Србије, и његова посвећеност српској доминацији довела је до обнављања конфликта и коначно изазвала распад Југославије."

Следи, затим, тврдња овог српског рекламера до које није стигао ни Хашки трибунал: “Југословенска армија, под вођством Срба, и мањински босански Срби напали су Босну и покренули безобзирно етничко чишћење босанских Муслимана. НАТО се коначно умешао у августу и септембру 1995. године и окончао конфликт.”

Па се прелази на Косово, где је конфликт започео 1998, сукобом Ослободилачке војске Косова (“коју су подржали албански муслимани који су чинили 90 одсто становништва Косова”) и југословенских трупа. “Стотине Косовара биле су убијене или су натеране у избеглиштво. У почетку НАТО није реаговао да заустави насиље јер је Косово законски још било југословенска провинција, али докази о масакрима цивила коначно су натерали НАТО да реагује и он је покренуо ваздушне ударе 1999.” Неколико реченица даље аутор ће споменути и да је “етничко насиље на Косову поново ескалирало 2004, и НАТО је поново интервенисао”, не објашњавајући ко се нашао на ком крају батине, из чега би неупућени бизнис-читалац могао да извуче само погрешан закључак.

Представљање Србије наставља се описом успеха демократских снага и формирања нове владе која “испуњава своја обећања да ће Србија кренути ка Западу, отворити своју економију и радити на приступању Европској унији”. Уз још једну занимљиву констатацију: “Косово остаје проблем; прогласило је независност у фебруару ове године (2008), али српска влада још није признала нову државу.”

Овакво рекламирање Србије можда и не би било толико страшно, јер смо на то навикли, да у свему нису учествовали и српски државни органи. Споменута СИЕПА, наиме, како је НИН-у речено у агенцији, Јуропијен тајмсу пружила је “логистичку подршку” у састављању овог рекламног додатка о Србији, достављајући му податке о српској економији, али и “повезујући часопис са саговорницима и српским фирмама-оглашивачима”. Кажу у СИЕПА-и и да нису имали увид у текстове који ће бити објављени у рекламном додатку о Србији.

Све то, међутим, није спречило министарку (телекомуникација) Јасну Матић да у Старом двору, тог 17. децембра 2008, отвори свечано представљање рекламног издања Јуропијен тајмса о Србији, и да “истакне важност и значај Јуропијен тајмса као средства да се побољша слика о Србији у иностранству”. Док је Бојан Јанковић, заменик директора СИЕПА, истом пригодом изјавио: “Желим да честитам Јуропијен тајмсу на добро обављеном послу. Сарадња између Јуропијен тајмса и агенције СИЕПА била је веома добра. Коначан извештај изгледа веома репрезентативно.” Из последње реченице би, додуше, могло да се закључи да је г. Јанковић извештај само гледао, а не и читао, па је зато и дошао до овако пригодног закључка.

Ако и нису читали текстове који ће бити објављени у извештају о Србији, а које су унапред подржали (неозбиљно, али шта да се ради), српским се званичницима, ипак, мора замерити што су уопште и ушли у дил са овом “независном новинском агенцијом”. Уместо да су од агенције захтевали, под претњом тужбе, да исправи оно што је објавила пре него што је дошла у Србију.

Реч је о сличним, пропагандним издањима о Црној Гори и Косову, на којима се Јуропијен тајмс већ доказао. У издању посвећеном Црној Гори, тако, сазнајемо да су простор регије Славија (sic!), најпре, у 6. веку, прво населили Црногорци, а тек век касније Срби и Хрвати. Даље се говори о дукљанским краљевима, прелеће преко векова одолевања Турцима, и долази до Првог светског рата. Сјајно: “У Првом светском рату Црна Гора борила се са савезницима, али је поражена и окупирана од Аустрије, а онда анектирана од Србије упркос америчком председнику Вудро Вилсону који је подржавао црногорску независност. Већина црногорског становништва противила се анексији. Због тога, на православни Божић, 7. јануара 1919, Црногорци су организовали национални устанак – Божићну побуну – против српске анексије, који је резултирао ратом Црногораца против Срба, који је трајао до 1926.”

Извештај о Косову, пак, треба прочитати од корица до корица, и то сасвим пажљиво ако желите да пронађете “с” од Срба и Србије. Појављују се, наиме, само у “fact file-y”, да их има 5 одсто, и на још једном месту где се у полуреченици спомиње Пећка патријаршија. Историја Косова текла је овако: Косово је било “кључни део” римског и византијског царства, а онда је “прелазило из руке у руку Бугара и Византинаца у 11, 12. и 13. веку. Покрајина је ушла у Отоманско царство 1455, где је остала до 1912.” Па се говори о “косовској и албанској Магна карти”, 42 Албанца који су постали велики везири, Призренској лиги...: “Обавезе преузете у Призренској лиги оживљене су у новом, модерном духу који је донео независност (овој) земљи. Уистину, иако је много прошло, на много начина, историја Косова тек почиње.”

А у припреми је извештај Јуропијен тајмса о Хрватској.